

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Archiv obce Kaceřov

1876–1945 (1949)

Inventář

EL NAD č.: 84

AP č.: 284

Kateřina Nová, Kateřina Fantová, Zuzana Kliková

Plasy 2012

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	6
III. Archivní charakteristika archivního fondu	6
IV. Stručný rozbor archivního fondu	7
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	7
Seznam použitých pramenů a literatury	8
Inventární seznam	9

I. Vývoj původce archivního fondu

Obec Kaceřov (dříve též Kačerov, Kacerov) se nachází na levém břehu řeky Berounky asi 12 km jižně od Kralovic na stejnojmenném katastrálním území v nadmořské výšce 338 m. Původní název Kacieřov vznikl podle Antonína Profouse ze staročeského slova kacieř, což označovalo kacíře nebo divokého koně. Naproti tomu regionální historik Václav Kočka tvrdí, že název obce zněl od pradávna Kačerov podle vlastního jména Kačer a až Němci jej v 16. století upravili na Ketzerhof (Ketzer = kacíř), z čehož později vznikl dnešní název Kaceřov.

První písemná zmínka o vsi pochází z roku 1376, kdy byla v držení Ctibora ze Švamberka. Ten zde nechal mezi léty 1370–1376 vybudovat tvrz, kolem níž vyrostla ves s 12 osedlými. Pravděpodobně již na počátku 15. století získal Kaceřov plaský klášter. Během husitských válek byl Kaceřov spolu s dalšími vesnicemi zastaven králem Zikmundem Hanušovi a Bedřichovi z Kolovrat. Za Kolovratů bylo někdy kolem roku 1460 vytvořeno nové panství, jehož střediskem se stal Kaceřov. V roce 1539 získal kaceřovské panství Florián Gryspek z Grysparu, který zde o dva roky později vybuďoval na místě rozbořené tvrze renezanční zámek. V roce 1622 byl Gryspekům všechn majetek zkonfiskován, jelikož během války stáli na straně stavů. Zabavené jmění připadlo české komoře a na přímluvy opata Jiřího Vašmucia je získal zpět plaský klášter. Kaceřov byl tehdy zřejmě městysem, jak dokazují dvě dochovaná purkrechtní registra z let 1623 a 1686, matriky v Plané a plaské listiny. Po zrušení kláštera Josefem II. v roce 1785 připadlo plaské panství Náboženskému fondu, který v témže roce v přízemí kaceřovského zámku zřídil školu. V roce 1827 koupil plaské dominium kníže Klement Václav Lothar Metternich-Winneburg.

Zrušením poddanství v roce 1848 skončila svoji činnost i patrimoniální správa, která však ještě přechodně po dva roky zůstala ve své úřední činnosti. První zákonnou úpravou pro obce bylo tzv. Stadionovo prozatímní obecní zřízení ze dne 17. března 1849, na jehož základě se nejnižší správní jednotkou stala samosprávná místní obec. Vycházelo se především z josefínských katastrálních obcí s tím rozdílem, že dřívější sídliště se stalo buď obcí, nebo součástí obce jako tzv. osada. Na Stadionovo prozatímní obecní zřízení v mnohém navazoval rámcový říšský obecní zákon (č. 18/1862 říšského zákoníku) vydaný v březnu roku 1862, který měl v některých svých ustanoveních přímou platnost, zatímco jiné jeho předpisy byly realizovány prostřednictvím zemských zákonů. V roce 1864 tak bylo vydáno obecní zřízení a řád volební pro Čechy (č. 7/1864 zemského zákoníku českého), podrobně upravující ustanovení o místní obci, o osobách v obci, majetku, dohledu nad obcemi atd.

Kaceřov patřil až do roku 1850, kdy začaly fungovat nově zřízené politické úřady, k plaskému panství. V novém územněsprávním členění připadl do soudního a politického okresu Kralovice v Plzeňském kraji, pouze v letech 1855–1868 náležel ke správnímu obvodu smíšeného okresního úřadu v Kralovicích. Pravděpodobně již od roku 1850 byl Kaceřov osadou místní obce Čívce. Rozhodnutím c. k. místodržitele pro Čechy z roku 1878 byly Čívce rozděleny ve dvě místní obce – Kaceřov a Čívce. Kaceřov patřil k obvodu fary v Plané, ale místní děti chodily do školy od roku 1785 do Kaceřova a od roku 1898 do Čívce, kde byla v roce 1901 postavena nová školní budova.

Podle výše zmíněných zákonů byly v obci zvoleny dva povinné orgány – obecní výbor a obecní představenstvo. Širším orgánem byl obecní výbor s tříletým funkčním obdobím, počet jeho členů se odvíjel od velikosti obce. Jednalo se o kolegiální orgán, jenž rozhodoval většinou hlasů, měl usnášecí a dozorčí moc a ze svého středu si volil obecní představenstvo, složené ze starosty (purkmistra, obecního představeného) a alespoň dvou radních. Ze zápisů ze schůzí obecních orgánů známe členy výboru a představenstva až od roku 1892.

Souvisejší zprávy o fungování Obecního úřadu v Kaceřově pocházejí až z počátku 90. let 19. století. K nemovitému jmění obce v této době nepatřily jen lesy, pole a louky, ale i obecní budova (asi čp. 12), kde za první republiky sídlila četnická stanice. V roce 1913 bylo rozhodnuto o postavení nového obecního domu s izolační místností za 5 691,87 K. Později tento dům sloužil jako

chudobinec s místností pro nemocné, pro jejichž potřeby zde byla zakoupena nosítka a zajištěna opatrovnice.

Příjmy obce tvořilo především nájemné z pozemků, příorků a z honitby a prodej ovoce. Místní obecní výbor zaměstnával osobu na zvonění, ohledávače dobytka a polního hlídače, kterému posléze přibyla i služba ponocného a hajného. Dále přispíval na drnomistra a obvodního lékaře v Plasích. Obecní výbor volil členy do zdravotní komise a také členy do Místní školní rady v Kaceřově a od roku 1898 do Místní školní rady v Čívicích. V roce 1897 se obec stala zakládajícím členem akademického spolku „Krakevec“ a měla možnost využívat spolkové knihovny.

Na přelomu 19. a 20. století projednával obecní výbor především stavbu silnic směrem na Plasy a Kozojedy, jednalo se též o vybudování silnice k čívickému přívozu, která však nebyla nikdy realizována. Další důležitou otázkou, kterou se místní samospráva zabývala, byl přesun školy do Čivic. Obecní výbor proti tomuto rozhodnutí protestoval, ale nakonec po mnoha jednáních byla v Čívicích v roce 1902 postavena nová školní budova, na jejíž stavbě se finančně podílel i Kaceřov. Ten si na tento projekt vypůjčil od městské spořitelny v Kralovicích 12 000 K.

Obecní výbor též finančně podporoval místní sbor dobrovolných hasičů, který zde vznikl v roce 1904. Bylo tehdy zakoupeno potřebné náčiní a stříkačka a postavena hasičská kůlna.

Po vzniku samostatné Československé republiky vstoupila v platnost novelizovaná ustanovení o obecním zřízení i o volbách do obcí, a sice zákony č. 75/1919 Sb. a č. 76/1919 Sb. Novela č. 76 stanovovala také nové řádné orgány obcí: obecní zastupitelstvo, obecní radu, starostu a komise. Obecní zastupitelstvo nahrazovalo dřívější obecní výbor a ze svého středu si volilo obecní radu, která byla na místě dřívějšího obecního představenstva. Zřejmě prvním poválečným starostou se stal Josef Polcar. Byla zde obligatorně zřízena finanční komise, v níž prvními členy byli Václav Šimice, Josef Folk, Jan Široký a Václav Polcar. Letopisecká komise podle dochovaných písemností zřízena nebyla, ale pamětní kniha obce byla vedena již od roku 1920 místním kronikářem Ladislavem Baxou. Postupně vznikaly i jiné komise – komise při sepisování osevnické statistiky, stavební komise a dvoučlenná komise při nákaze slintavky a kulhavky hovězího dobytka. Nadále byli voleni členové do Místní školní rady v Čívicích a nově i do knihovnické rady a místní osvětové komise. Obecní úřad stále zaměstnával obecního hajného, osobu na zvonění, ponocného a ohledávače jatečního dobytka.

Ve 30. letech 20. století byla uskutečněna elektrifikace obce za 86 000 Kč, přičemž státní příspěvek činil 30 100 Kč. Stavbu sekundární sítě provedla firma Tittelbach Třemošná, transformační budku vystavěla firma Kreisinger Radnice a vnitřní domovní přípojky instalovala firma Kohout Chrást. Zdejší obecní výbor si na elektrifikaci vypůjčil 20 000 Kč od Spořitelny a záložního spolku v Čívicích.

Ve 20. letech 20. století byla v obci zřízena státní autobusová linka ve směru Plzeň – Kralovice, na jejímž financování se 2 000 Kč podílela i obec Kaceřov. Toto autobusové spojení umožnil nově postavený betonový most přes řeku Střelu mezi Břízkem a Borkem. Nejbližší železniční spoj pro místní obyvatele se nacházel v rokycanském okrese na trati Chrást – Radnice. Obec byla s tímto okresem ve spojení prostřednictvím čívického přívozu na řece Berounce.

Podle vládního nařízení č. 4 ze dne 5. května 1945 došlo k ukončení činnosti obecního úřadu a ustavení místního národního výboru.

Počet obyvatelstva a domů

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1850	231	neuvedeno
1869	213	30
1880	219	29
1890	178	30
1900	184	29
1910	187	30
1921	211	34
1930	209	41

Seznam doložených starostů

J. Folk	doložen roku 1881
Majer	doložen roku 1883
Václav Beránek	(?) 1886–1889 (?)
Antonín Majer	(?) 1890–1892 (?)
Jan Vais	(?) 1892–1898
Josef Wirka	1898–1901
Antonín Majer	1901–1904
František Habr	1904–1908
Jan Vais (?)	1908 (?)
Josef Polcar	1909–1927
Bohumil Brunclík	1927–1941 (?)

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Fond Archiv obce Kaceřov tvoří archiválie vzniklé z činnosti Obecního úřadu v Kaceřově. Z dochovaných písemností máme doloženo, že od roku 1927 se obecní úřad nacházel u právě úřadujícího starosty, kde byla pravděpodobně uložena i obecní agenda. Podle toho můžeme usuzovat, že tomu tak bylo i v předešlých letech. Nepodařilo se však zjistit, jakým způsobem byly písemnosti ukládány.

Ve dnech 26.–28. března 1956 byla okresním archivářem Jaroslavem Vavříkem provedena odborná prohlídka a skartace na Místním národním výboru v Kaceřově. Vybraný materiál byl dne 30. května 1956 převzat do okresního archivu. K jeho zapsání do přírůstkové knihy došlo až dodatečně v roce 1996 pod číslem 949.

Místním národním výborem v Kaceřově byl do plaského okresního archivu 17. srpna 1981 předán pod přírůstkovým číslem 501 pokladní deník z let 1928–1931 a pokladní deník chudinského fondu pro léta 1893–1949. Další archiválie pocházející z činnosti obecního úřadu (trestní rejstřík z let 1895–1927 a pozemnostní archy z let [1880]–[1940]) byly do plaského okresního archivu převzaty 3. dubna 2006 z Obecního úřadu v Kaceřově (přírůstkové číslo 11/06). Pamětní kniha založená v roce 1920 Ladislavem Baxou nebyla do archivu nikdy předána a v době zpracování fondu byla nezvěštná.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Původcem archivního fondu AO Kaceřov je Obecní úřad v Kaceřově. Pořádání a inventarizace proběhly na základě metodického pokynu archivní správy ministerstva vnitra (Metodický návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce, archivní správa ministerstva vnitra v Praze dne 31. ledna 2000, čj. AS/1-284/2000) a Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010.

V březnu 1956 provedl okresní archivář Jaroslav Vavřík odbornou prohlídku a skartaci písemností na MNV v Kaceřově a téhož roku převzatý materiál hrubě uspořádal. Josef Pankraz poté v roce 1961 vyhotovil soupis písemností.

Z důvodu přemanipulování fondu došlo ke změně v počtu a skladbě evidenčních jednotek, celkové metráže i časového rozsahu. Fond Archiv obce Kaceřov je tvořen 13 evidenčními jednotkami – 9 úředními knihami, 2 podacími protokoly a 2 kartony spisů. Písemnosti byly rozděleny na „I. Knihy“, „II. Spisový materiál“ a „III. Účetní materiál“. V kategorii „I. Knihy“ jsou zařazeny zápisy ze schůzí obecního výboru a představenstva, obecní rady a finanční komise z let 1892–1933 a trestní rejstřík z let [1895]–[1935]. Spisový materiál byl rozčleněn na „1. Registraturní pomůcky“ a „2. Spisy“. Z registraturních pomůcek se dochovaly dva podací protokoly z let 1892–1940. Spisy byly uspořádány podle věcného obsahu. Kategorie „III. Účetní materiál“ je rozdělena na „1. Účetní knihy“ a „2. Účty“. Oddíl „1. Účetní knihy“ obsahuje hlavní knihu z let 1910–1914, 1928; pokladní deníky pro léta 1876–1944 (1945) a pokladní deník chudinského fondu z let 1892–1945 (1949). V „2. Účtech“ jsou uloženy účetní uzávěrky z let 1933–1944 a výkazy vyúčtování oprav a zalesnění z let 1896–1911.

Časový přesah u inv. č. 19 je dán následnými zápisy z období fungování místního národního výboru. Tato archiválie byla ponechána ve fondu, jelikož obsahuje větší množství písemné agendy pocházející z činnosti obecního úřadu. Časový přesah u inv. č. 18 je dán několika málo zápisy z července a srpna roku 1945. V případě inv. č. 3 a 7 byla datace určena jen přibližně na základě formálních znaků a historických souvislostí.

Inv. č. 4 obsahuje mimo podacího protokolu z let 1892–1909 také evidenci vydaných domovských listů, pracovních a čeledních knížek z let 1892–1942, soupis vyloučených z místní obecní matriky z let 1901–1923 a soupis osob přijatých do obce Kaceřova z let 1901–[1903].

Účetní kniha inv. č. 14 obsahuje vedle souvislého zápisu z let 1910–1914 i výdaje za rok 1928. Do pokladního deníku inv. č. 15 z let 1876–1903 byly pořizovány také příjmy a výdaje chudinského fondu pro léta 1882–1891.

V průběhu inventarizace byl z fondu AO Kaceřov do fondu MNV Kaceřov převeden podací protokol z let 1940–1949 o rozsahu 0,02 bm, jelikož většina záznamů pochází z činnosti Místního národního výboru v Kaceřově.

Během inventarizace nebyly vyřazeny žádné písemnosti. Celkový rozsah činí 0,41 bm. Zápisy ze schůzí obecních orgánů (inv. č. 1–2) byly zařazeny do I. kategorie a ostatní archiválie do II. kategorie. Převážná část archiválií je psána česky, výjimku tvoří několik česko-německých tiskopisů pocházejících z 19. století a z období protektorátu. Archiválie se v době zpracování fondu nacházely až na drobná poničení plísní ve vyhovujícím stavu, restaurátorský ani konzervátorský zásah není zapotřebí.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Nejdůležitějšími písemnostmi z hlediska poznání fungování obecní samosprávy jsou zápisy ze schůzí obecních orgánů z let 1892–1933 (inv. č. 1–2). Hlavní kniha a pokladní deníky pak poskytují cenné informace o finančním a hospodářském stavu obce Kaceřov.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Fond Archiv obce Kaceřov uspořádala Kateřina Nová a Kateřina Fantová. Inventář zpracovala Kateřina Fantová v srpnu 2011 při studentské praxi ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích s archivářkou Zuzanou Klikovou. Čistopis pomůcky zhotovila v lednu 2012 Zuzana Kliková.

V Plasích 25. 1. 2012

Kateřina Nová, Kateřina Fantová, Zuzana Kliková

Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

a) Archivní prameny

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, *Okresní úřad Kralovice 1850–1945 (1948)*, Kaceřov – obecní záležitosti 1918–1936, inv. č. 288, kart. 22.

b) Tištěné prameny

Allgemeines Reichs-Gesetz-und Regierungsblatt für das Kaiserthum Oesterreich. Wien, 1850.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1872.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1886.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1893.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1907.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1913.

Statistický lexikon obcí v Čechách. Praha, 1924.

Statistický lexikon obcí v Zemi české. Praha, 1934.

Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, 1861.

Zákoník zemský Království českého, 1879 (částka 3, 19. 3.).

Zevrubný popis rozdělení země Království českého. Praha, 1854.

II. Literatura

BĚLOHLÁVEK, Miloslav a kol. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. (IV.) Západní Čechy*. Praha, 1985.

BUKAČOVÁ, Irena – FÁK, Jiří a kol. *Severní Plzeňsko I. Historicko-turistický průvodce č. 6*. Plzeň, 1996.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha, 2005.

KOČKA, Václav. *Dějiny politického okresu Kralovického*. Kralovice, 1930.

NOVÁKOVÁ, Božena a kol. *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla A–M*. Praha 1991.

PALACKÝ, František. *Podrobný popis Království českého*. Praha, 1848.

PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. II. díl – CH–L*. Praha, 1949.

ZETEK, František Josef. *Popis politického okresu Kralovického*. Kralovice, 1932.

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. j.
I. Knihy			
1	Zápisy ze schůzí obecního výboru (29. 1. 1892–15. 6. 1914)	1892–1914	K 1
2	Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva (výboru), obecní rady a finanční komise (19. 2. 1916–5. 6. 1933)	1916–1933	K 2
3	Trestní rejstřík	[1895]–[1935]	K 3
II. Spisový materiál			
1. Registraturní pomůcky			
4	Podací protokol (28. 2. 1892–29. 3. 1909) Evidence vydaných domovských listů, pracovních a čeledních knížek 1892–1942 Soupis vyloučených z obecní matriky 1901–1923 Evidence přijatých osob do obce Kaceřova 1901–[1903]	1892–1942	R 1
5	Podací protokol (3. 1. 1932–27. 9. 1940) <i>Podací protokol (27. 9. 1940–30. 12. 1949)</i>	1932–1940	R 2 <i>MNV Kaceřov</i>
2. Spisy			
6	Domovské právo	1881–1913	N 1
7	Směna pozemků, pozemnostní archy, přidělové listiny, koupě lesů od velkostatku Plasy	[1880]–1940	N 1
8	Přehledka obecního hospodářství za léta 1931–1939	1940	N 1
9	Rozpočty obce	1913–1941	N 1
10	Státní autobusová linka	1923	N 1
11	Povolení státního příspěvku na elektrifikaci	1939	N 1
12	Odcizení ovoce	1927	N 1
13	Volba honebního výboru	1939	N 1

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. j.
III. Účetní materiál			
1. Účetní knihy			
14	Hlavní kniha	1910–1914, 1928	K 4
15	Pokladní deník 1876–1903 Pokladní deník chudinského fondu 1882–1891	1876–1903	K 5
16	Pokladní deník	1903–[1929]	K 6
17	Pokladní deník	1928–1931	K 7
18	Pokladní deník	1928–1942 (1945)	K 8
19	Pokladní deník chudinského fondu	1892–1945 (1949)	K 9
2. Účty			
20	Účetní uzávěrky	1933–1944	N 2
21	Výkazy vyúčtování oprav a zalesnění	1896–1911	N 2

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Kaceřov
Značka archivního fondu:	AO Kaceřov
Časový rozsah	1876–1945 (1949)
Počet evidenčních jednotek:	13 (9 úředních knih, 2 podací protokoly, 2 kartony)
Počet inventárních jednotek:	21
Rozsah v bm:	0,41
Stav ke dni:	25. 1. 2012
Zpracovatel archivního fondu:	Kateřina Nová, Kateřina Fantová, Zuzana Kliková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Kateřina Fantová, Zuzana Kliková
Počet stran:	12
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Karel Rom

dne 25. 1. 2012 – č. j. SOAP/060-41/2012